

มาตรวัดการจัดการความรู้ THE METER OF KNOWLEDGE MANAGEMENT

เพชรรัตน์ อิมินกุล¹

นพพล เจนอักษร²

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์ 1. เพื่อทราบองค์ประกอบการจัดการความรู้ของสถานศึกษา และ 2. เพื่อเสนอมาตรวัดการจัดการความรู้ เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยได้แก่ 1) แบบสอบถามการจัดการความรู้ 2) มาตรวัดการจัดการความรู้ซึ่งเป็นโปรแกรมสำเร็จรูปที่พัฒนาขึ้นและตรวจสอบโดยผู้เชี่ยวชาญ กลุ่มตัวอย่างได้แก่ สถานศึกษาชั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน กระทรวงศึกษาธิการ ที่ผ่านการประเมินคุณภาพภายนอก รอบที่สองและมีผลการประเมินในระดับดีมากทุกมาตรฐาน จำนวน 98 โรงเรียน มีผู้ให้ข้อมูลโรงละ 3 คน ประกอบด้วย ผู้บริหาร 1 คน บุคลากรครู 2 คน รวมทั้งสิ้น 294 คน สถิติในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ มัชฌิมเลขคณิต ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และค่าร้อยละ โดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูปผลการวิจัยพบว่า

1. องค์ประกอบการจัดการความรู้ของสถานศึกษาที่วิเคราะห์ด้วยวิธี Content Analysis ประกอบด้วย 1) ด้านการวางแผน 2) ด้านการปฏิบัติ 3) ด้านการตรวจสอบ 4) ด้านการตรวจสอบและปรับปรุงแก้ไข
2. มาตรวัดการจัดการความรู้ แสดงผลลัพธ์บนหน้าปัดที่มีเข็มชี้บอกระดับ และคะแนนของการจัดการความรู้เป็นเชิงประจักษ์ ได้ผลลัพธ์อยู่ในระดับดีทุกด้าน และมีคะแนนด้านการวางแผน 40 คะแนน ด้านการปฏิบัติ 80 คะแนน ด้านการตรวจสอบ 40 คะแนน และด้านการตรวจสอบและปรับปรุงแก้ไข 40 คะแนน

Abstract

The purposes of this research were to determine the knowledge management factor of schools and the knowledge management measurement. The instrument used in this study were 1) the knowledge management questionnaire, and 2) the knowledge management measurement which was developed from the software and checked by the expert. The sample of this study was 98 schools under the office of the Basic Education which had an external assessment and evaluation results at very satisfactory. The respondents composed of one administrator and 2 teachers in each school, totally 294 people. The statistical used Arithmetic mean, standard deviation, and percentage by using computer software and programs developed as called "The Meter of Knowledge Management".

The results showed that Knowledge management component of the school (Content Analysis) was consisted planning, practice, audit, and monitoring and improvement. When the knowledge management measurement program analyze of the plan, practice, audit, and monitoring and improvement, the results were good in all aspects and proposed 40 points of planning, 80 points of practice, 40 points of audit and 40 points of monitoring and improvement. The Meter of knowledge management program can be displayed on a dial with a needle point and scores of knowledge management are clearly visible.

¹ นักศึกษาปริญญาปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร

² อาจารย์ที่ปรึกษา ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ว่าที่พันตรี ดร. ภาวศิชากรบริหารการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร

บทนำ

ปัจจุบันในยุคศตวรรษที่ 21 วัฒนธรรมตะวันตกได้ขยายสู่ดินแดนต่างๆ ในกระแสของโลกไร้พรมแดนรวมทั้งประเทศไทย ซึ่งมีอิทธิพลและส่งผลกระทบในการครอบงำเยาวชน จนกลายเป็นการบริโภคนิยมชื่นชมความเจริญโดยปราศจากการพิจารณาถึงข้อผิดพลาด ขาดการคิดวิเคราะห์ คิดสังเคราะห์ ส่งผลให้เกิดความสูญเสียอิสรภาพ ขาดความสามารถทางปัญญา ซึ่งสอดคล้องกับผลการประเมินคุณภาพภายนอกของ สมศ.รอบแรกในปี พ.ศ. 2544 - 2548 จำนวน 30,010 แห่ง พบว่า โรงเรียนที่สามารถจัดการเรียนการสอนให้ผู้เรียนได้มาตรฐานด้านความรู้ ความสามารถทางวิชาการ 3 มาตรฐาน โดยเฉลี่ยร้อยละ 10.4 - 24.0 มีผลการประเมินอยู่ในระดับดี ในด้านของความสามารถในการคิดวิเคราะห์ คิดสังเคราะห์ คิดสร้างสรรค์ คิดไตร่ตรอง ร้อยละ 10.4 ด้านความรู้และทักษะที่จำเป็นตามหลักสูตรอยู่ในระดับดี ร้อยละ 11.4 และมีทักษะในการแสวงหาความรู้ด้วยตนเอง รักการเรียนรู้ และพัฒนาตนเองอย่างต่อเนื่อง ร้อยละ 24.0 และผลการประเมินภายนอกของ สมศ.รอบสอง ปี 2548 - 2551 พบว่า สถานศึกษาที่จัดการศึกษาระดับประถมศึกษาและระดับมัธยมศึกษา จำนวน 22,245 แห่ง ได้รับมาตรฐานร้อยละ 79.7 และร้อยละ 2.3 ต้องได้รับการพัฒนา นอกจากนี้ประเทศไทยได้เปิดเสรีด้านการศึกษา ซึ่งเป็นผลผูกพันจากการเปิดตลาดการค้าในกรอบพหุภาคี หรือภูมิภาค รวมทั้งทวีภาคี (FTA) ในสาขาของการบริการ การศึกษาเป็นหนึ่งในสิบสองสาขา ได้แก่ 1. บริการด้านธุรกิจ 2. บริการด้านการสื่อสาร 3. บริการด้านการก่อสร้าง 4. บริการด้านการจัดจำหน่าย 5. บริการด้านการศึกษา 6. บริการเกี่ยวกับสิ่งแวดล้อม 7. บริการด้านการเงิน 8. บริการด้านสุขภาพและสังคม 9. บริการด้านการท่องเที่ยวและการเดินทาง 10. บริการด้านสันติภาพ วัฒนธรรม และกีฬา 11. บริการด้านการขนส่ง 12. บริการด้านอื่นๆ เช่น การเสริมความงาม การจัดงานศพ ดังนั้นหน่วยงานและบุคคลที่เกี่ยวข้องจะต้องศึกษาเรียนรู้ เพื่อการปรับตัวและรู้เท่าทันในการเปิดเสรีทางการศึกษาที่ส่งผลให้เกิดการแข่งขัน และพัฒนาคุณภาพ เพื่อพร้อมรับมือกับการเปลี่ยนแปลงและผลกระทบที่จะเกิดขึ้นตามสภาวะการณ์ในอนาคตในตนเองเดียวกัน ความเจริญและการพัฒนาด้านเทคโนโลยีส่งผลให้เกิดการเปลี่ยนแปลงที่หลากหลาย เกิดขึ้นตลอดเวลาและแข่งขันการพัฒนาในรูปแบบต่างๆ มากขึ้น เพื่อความได้เปรียบ ในการแข่งขันตลอดจนเพื่อความอยู่รอดท่ามกลางกระแสของการเปลี่ยนแปลง จึงจำเป็นที่จะต้องมีการเรียนรู้และการปรับตัวอย่างรู้เท่าทัน

ในสภาวะการณ์ที่เกิดขึ้นให้อยู่รอดได้อย่างมั่นคงเป็นการเตรียมความพร้อมที่จะเผชิญกับการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นในวิถีชีวิตอย่างรอบด้านอยู่ตลอดเวลา ด้วยเหตุผลของการเปลี่ยนแปลงในศตวรรษที่ 21 สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (สพฐ.) ได้ร่วมมือกับเขตพื้นที่การศึกษานำเอาการจัดการความรู้เข้าสู่สถานศึกษาพร้อมทั้งร่วมขับเคลื่อนในปี พ.ศ. 2548 โดยจัดงบประมาณในการสนับสนุน อีกทั้งจัดให้มีการฝึกอบรมให้ความรู้ความเข้าใจ ร่วมดำเนินงานการจัดการความรู้เป็นระบบมีความสอดคล้องกับวิสัยทัศน์และเป้าหมายที่กำหนด และกำหนดให้สถานศึกษาทุกแห่งทั่วประเทศนำการจัดการความรู้ไปเป็นเครื่องมือในการพัฒนาสถานศึกษาครบทุกแห่ง ในปี พ.ศ.2550 เพื่อให้สถานศึกษามีสมรรถนะและสามารถพัฒนาสถานศึกษา บุคลากร นักเรียน ชุมชน ให้มีความรู้ความสามารถในการปรับตัว ร่วมมือกันพัฒนาสถานศึกษาให้มีคุณภาพเพิ่มมากขึ้น แสดงให้เห็นได้ว่าการจัดการความรู้ส่งผลให้เกิดองค์ความรู้ในการสนับสนุนองค์กร และบุคคลที่เกี่ยวข้องนำความรู้ไปสร้างสรรค์องค์ความรู้ใหม่ๆ และเรียนรู้ตลอดชีวิต ซึ่งก่อให้เกิดความได้เปรียบในสังคม และการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้น มีความเข้มแข็ง มีศักยภาพในการแข่งขันอย่างรู้เท่าทัน เพื่อบรรลุผลตามจุดประสงค์ของการพัฒนาอย่างมีประสิทธิภาพ

การจัดการความรู้เป็นเครื่องมือของการพัฒนาคุณภาพการศึกษาของสถานศึกษาที่ส่งผลต่อการขับเคลื่อนการพัฒนาสถานศึกษา การพัฒนาบุคลากร การพัฒนาผู้เรียนให้มีคุณภาพ มีความรู้ ความสามารถและพร้อมที่จะเผชิญกับปัญหาที่หลากหลายจากการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นรอบด้านตลอดเวลาอย่างรวดเร็วในศตวรรษที่ 21 การติดตามและการประเมินผลของสถานศึกษาเป็นสิ่งสำคัญซึ่งจะต้องมีการติดตามและประเมินผลการดำเนินงานในทุกขั้นตอนอย่างเป็นระบบอย่างต่อเนื่อง จะทำให้ทราบถึงความก้าวหน้าในการพัฒนาในแต่ละขั้นตอนของการดำเนินงาน นำข้อค้นพบไปใช้ในการพิจารณาแก้ไขข้อผิดพลาดได้ทันกาล ส่งผลให้สามารถพัฒนาสถานศึกษาให้มีประสิทธิภาพเพิ่มขึ้น และนำไปใช้ในการตัดสินใจในการกำหนดนโยบาย การวางแผนในการพัฒนาในอนาคตโดยไม่ก่อให้เกิดความผิดพลาด ก่อให้เกิดความเชื่อมั่นในการดำเนินงานและร่วมมือขับเคลื่อนการพัฒนาให้ก้าวหน้าและมั่นคง สามารถในการแข่งขันทั้งในระดับชาติและระดับสากล

เนื่องจากสถานศึกษามีความแตกต่างกันด้านปัจจัยต่าง โครงสร้างและบริบท ส่งผลให้ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องขาดความมั่นใจในการพัฒนา การปฏิบัติงาน การจัดการความรู้และ

การแข่งขันต่อการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นอย่างหลากหลายตลอดเวลา จึงทำให้สถานศึกษาส่วนมากขาดความเข้าใจในเรื่องการติดตามและการประเมินผลที่เป็นระบบ ตลอดจนการนำผลที่ได้การประเมินไปใช้เป็นข้อมูลในการประกันคุณภาพภายใน และการยังไม่บูรณาการการติดตาม และการประเมินผลเข้าสู่กระบวนการบริหารงานภายในสถานศึกษาอย่างเป็นระบบ มีการติดตามในบางประเด็น รวมทั้งขาดการสนับสนุนและส่งเสริมให้ครู และบุคลากรภายในสถานศึกษาปฏิบัติตนในการติดตามและประเมินผลควบคู่การปฏิบัติงานปกติ

ปัญหาการประเมินผลที่พบเห็นได้แก่ ขาดการประเมินผล หรือประเมินผลล่าช้า ทศนคติของผู้ถูกประเมินเห็นว่าการประเมินเป็นการจับผิด ไม่มีการประเมินผล ผู้ที่รับผิดชอบไม่ได้ประเมินโครงการด้วยตนเอง ความยากลำบากในการประเมินและการจัดทำรายงาน ซึ่งสอดคล้องกับผลจากการวิจัยและพัฒนานวัตกรรมการเพิ่มประสิทธิภาพขององค์กรทางการศึกษาด้วยการจัดการความรู้ โดยสำนักวิจัยและพัฒนาการศึกษา สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา พบว่า สถานศึกษาที่เป็นแกนนำ 2 ใน 8 สร้างความยั่งยืนของการจัดการความรู้โดยมีการวัดและประเมินผลอย่างต่อเนื่อง ส่วนสถานศึกษาอื่นๆ พบทวนการปฏิบัติและมีการปรับปรุงไปเรื่อยๆ การวัดผลกระบวนการดำเนินงานของสถานศึกษามีการวางแผนการนำผลจากการวัดไปใช้ประโยชน์น้อย มีการวัดและประเมินผลเฉพาะเรื่อง วัดเฉพาะหน้า ส่งผลต่อการปรับปรุงแก้ไข

การตื่นตัวเพื่อการปรับเปลี่ยนและปรับตัวให้เท่าทันต่อกระแสความรวดเร็วของการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นรอบด้าน ต่างก็แข่งขันและพัฒนาความก้าวหน้าเพิ่มมากขึ้นโดยไม่หยุดยั้ง เพื่อความอยู่รอดที่มั่นคง โดยเฉพาะการพัฒนาความก้าวหน้าของเทคโนโลยีคอมพิวเตอร์ให้มีความมีประสิทธิภาพในการใช้งานที่หลากหลาย มีบทบาทต่อการปฏิบัติงานในระดับสากล

การบริหารจัดการเพื่อการติดตาม วัดและประเมินผล การปฏิบัติงาน จึงควรพิจารณานำคุณสมบัติและประสิทธิภาพของคอมพิวเตอร์มาใช้ประโยชน์ เพื่อความถูกต้อง รวดเร็ว และการบริหารจัดการที่จะบรรลุประสิทธิผลที่มีคุณภาพสามารถแข่งขันและมีความเป็นสากลที่มั่นคง

ดังนั้น ผู้วิจัยจึงมีความสนใจในการติดตามและประเมินผลการจัดการความรู้ด้วยมาตรวัดการจัดการความรู้ ส่งผลต่อทัศนคติของผู้ถูกประเมิน ช่วยให้ผู้ประเมินสามารถทำการประเมินได้ด้วยตนเองและมีข้อมูลที่ถูกต้อง และได้

ผลลัพธ์ที่รวดเร็ว สร้างความเข้มแข็งและปรับตัวเท่าทันต่อการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นตลอดเวลาส่งผลต่อการประเมินคุณภาพภายในและรองรับการประเมินภายนอก ส่งเสริมประสิทธิภาพของสถานศึกษาให้มีคุณภาพเพิ่มมากขึ้น และลดข้อโต้แย้งในผลของการประเมิน เพราะผลการประเมินปรากฏเป็นเชิงประจักษ์และมีมาตรฐานเป็นสากล

วัตถุประสงค์ในการวิจัย

1. เพื่อทราบองค์ประกอบการจัดการความรู้ของสถานศึกษา
2. เพื่อเสนอมาตรวัดการจัดการความรู้

วิธีดำเนินการวิจัย

1. องค์ประกอบการจัดการความรู้ของสถานศึกษามีอะไรบ้าง
2. มาตรวัดการจัดการความรู้ สามารถนำไปใช้วัดมาตรฐานและบอกค่าระดับการจัดการความรู้ของสถานศึกษาได้อย่างไร

สมมติฐานของการวิจัย

1. องค์ประกอบการจัดการความรู้มีด้านการวางแผน ด้านการปฏิบัติ ด้านการตรวจสอบและ ด้านการตรวจสอบและปรับปรุงแก้ไข
2. มาตรวัดการจัดการความรู้เสนอผลการวัดที่เป็นมาตรฐานสากลเป็นเชิงประจักษ์เป็นรูปหน้าปัทม์ มีเข็มชี้ค่าบอกระดับตามมาตรฐานสากล

วิธีวิจัย

แผนแบบการวิจัย

การวิจัยมาตรวัดการจัดการความรู้ เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ (qualitative research) และการวิจัยและพัฒนา (research and development) ศึกษาและวิเคราะห์ด้วยการวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) ได้องค์ประกอบหลัก 4 องค์ประกอบ คือ 1. การวางแผน 2. การปฏิบัติ 3. การตรวจสอบ 4. การตรวจสอบและปรับปรุงแก้ไข พร้อมทั้งองค์ประกอบย่อย 50 ข้อ โดยอิงทฤษฎีการบริหารองค์กรคุณภาพ (Daming Cycle) มีแผนแบบในการวิจัยกลุ่มประชากรกลุ่มเดียว โดยศึกษาสภาวะการณ์ ไม่มีการทดลอง (the one shot, non – experimental case study)

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ สถานศึกษา
ขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน
กระทรวงศึกษาธิการ ที่ผ่านการประเมินคุณภาพภายนอก

รอบที่สอง และมีผลการประเมินอยู่ในระดับดีมากทุกมาตรฐาน
จำนวน 4,067 โรงเรียน กลุ่มตัวอย่างมาจากการสุ่มโดยอาศัยการสุ่ม
(Sample Size) ซึ่งใช้ตารางสำเร็จรูปของทาโร ยามาเน (Yamane,
Taro) ที่ระดับความเชื่อมั่น ร้อยละ 95 จำนวน 98 โรงเรียน

ตารางที่ 1 ประชากร/กลุ่มตัวอย่าง

ประชากร โรงเรียน	กลุ่มตัวอย่าง โรงเรียน	ผู้ให้ข้อมูล		
		ผู้บริหาร	บุคลากร ครู	รวม
4,067	98	98	196	294

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ สถานศึกษา
ขั้นพื้นฐาน 98 โรงเรียน มีผู้ให้ข้อมูลสถานศึกษาละ 3 คน
ประกอบด้วยผู้บริหารสถานศึกษา โรงเรียนละ 1 คน และบุคลากร
ครูโรงเรียนละ 2 คน รวมจำนวนผู้ตอบแบบสอบถามทั้งสิ้น 294 คน

เครื่องมือในการวิจัย

เครื่องมือในการวิจัยมาตรฐานการจัดการความรู้ที่ส่ง
ผลกระทบต่อผลการดำเนินการ มีดังนี้

1. แบบสอบถามผู้บริหารและครู แบ่งเป็น 2 ตอน

ตอนที่ 1 สอบถามเกี่ยวกับข้อมูลส่วนตัวของผู้ตอบ
มีลักษณะเป็นตัวเลือกที่กำหนดให้ (force choice) จำนวน
5 ข้อ ได้แก่ ตำแหน่งหน้าที่ที่รับผิดชอบในองค์กร สถานศึกษา
เพศ วุฒิการศึกษา องค์กรหรือสถานที่ในการปฏิบัติงาน ขนาด
ขององค์กรสถานศึกษา

ตอนที่ 2 แบบสอบถามเกี่ยวกับการจัดการความรู้
มีจำนวน 50 ข้อ ซึ่งมีลักษณะเป็นแบบประมาณค่า (Rating
Scale) เป็นการประมาณค่าของการปฏิบัติการจัดการความรู้
ขององค์กร มี ดังนี้

- ระดับ 5 มีการปฏิบัติในระดับมากที่สุด
- ระดับ 4 มีการปฏิบัติในระดับมาก
- ระดับ 3 มีการปฏิบัติในระดับปานกลาง
- ระดับ 2 มีการปฏิบัติในระดับน้อย
- ระดับ 1 มีการปฏิบัติในระดับน้อยที่สุด

2. มาตรฐานการจัดการความรู้ เป็นเครื่องมือ (โปรแกรม)

จัดการจัดการความรู้ของสถานศึกษา ซึ่งพัฒนามาบนพื้นฐาน
การประมวลผลของคอมพิวเตอร์และความสามารถของระบบ
ที่แสดงผลลัพธ์เป็นหน้าปัดที่มีเข็มชี้บอกระดับของคุณภาพ
การจัดการความรู้ หรือสิ่งที่ต้องการศึกษา โดยผู้เชี่ยวชาญ
(Programmer)

การเก็บรวบรวมข้อมูล

1. ผู้วิจัยนำหนังสือจากคณบดีบัณฑิตวิทยาลัย
มหาวิทยาลัยศิลปากร นำส่งผู้อำนวยการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน
ที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง เพื่อขอความร่วมมือในการตอบแบบสอบถาม
2. ผู้วิจัยแนบบแบบสอบถาม จัดส่งไปยังสถาน
ศึกษาโดยทางไปรษณีย์ และส่งด้วยตนเองในกรณีที่สามารถ
เดินทางไปได้ แล้วรวบรวมกลับมาเพื่อทำการวิเคราะห์ต่อไป

สรุปผลการวิจัย

การวิจัยมาตรฐานการจัดการความรู้ จากการวิเคราะห์
แบบสอบถามสามารถสรุปได้ ดังนี้

1. การวิเคราะห์ (Content Analysis) ได้องค์ประกอบ
การจัดการความรู้ 4 ด้าน คือ 1. ด้านการวางแผน 2. ด้านการปฏิบัติ
3. ด้านการตรวจสอบ 4. ด้านการตรวจสอบและปรับปรุงแก้ไข

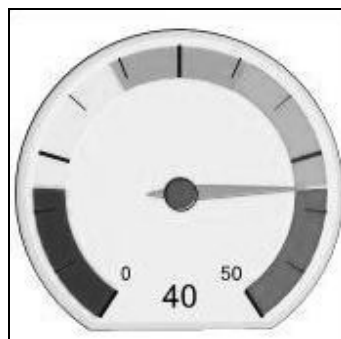
ตารางที่ 2 ผลการศึกษา

(n = 82)

รายการของมาตรวัดการจัดการความรู้	$\bar{x}$	SD.	ระดับการปฏิบัติ
1. การวางแผน	4.26	0.51	มาก
2. การปฏิบัติ	4.13	0.48	มาก
3. การตรวจสอบ	3.99	0.57	มาก
4. การตรวจสอบและปรับปรุงแก้ไข	3.99	0.59	มาก

จากตารางที่ 2 การจัดการความรู้เมื่อพิจารณาตามรายด้าน พบว่า ด้านการวางแผนซึ่งมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.26 ด้านการปฏิบัติ มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.13 ด้านการตรวจสอบ และปรับปรุงแก้ไขมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.99 ตามลำดับ

2. มาตรวัดการจัดการความรู้แสดงผลลัพธ์เป็นหน้าปัทม์ที่มีเข็มชี้บอกระดับ และคะแนนของการจัดการความรู้เป็นเชิงประจักษ์ที่เป็นมาตรฐานสากล

แผนภาพที่ 1 มาตรวัดการจัดการความรู้ด้านการวางแผน

ผลด้านการวางแผน

คะแนนรวม	40	เกณฑ์การให้คะแนน	41-50 ดีมาก 31-40 ดี 21-30 พอใช้ 11-20 ปรับปรุง 1-10 ต้องปรับปรุง
----------	----	------------------	---

จากภาพที่ 1 พบว่าการจัดการความรู้ของสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน กระทรวงศึกษาธิการ ที่ผ่านการประเมินคุณภาพภายนอกใน

รอบที่สอง โดยมีผลการประเมินด้านการวางแผนอยู่ระดับดี และมีคะแนนรวม 40 คะแนน

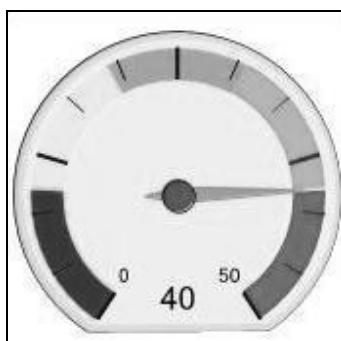
แผนภาพที่ 2 มาตรวัดการจัดการความรู้ด้านการปฏิบัติ

ผลด้านการปฏิบัติ

คะแนนรวม	80	เกณฑ์การให้คะแนน	81-100 ดีมาก 61-80 ดี 41-60 พอใช้ 21-40 ปรับปรุง 1-10 ต้องปรับปรุง
----------	----	------------------	--

จากภาพที่ 2 พบว่าการจัดการความรู้ของสถานศึกษา
ขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน
กระทรวงศึกษาธิการ ที่ผ่านการประเมินคุณภาพภายนอก

ในรอบที่สอง โดยมีผลการประเมินด้านการปฏิบัติการจัดการ
ความรู้อยู่ในระดับดี และมีคะแนนรวม 80 คะแนน

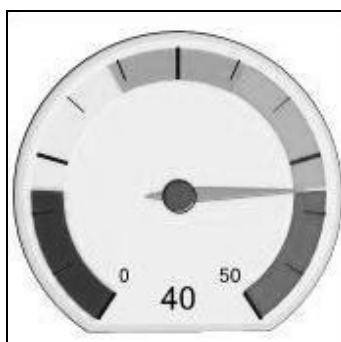
แผนภาพที่ 3 จากมาตรวัดการจัดการความรู้ด้านการตรวจสอบ

ผลด้านการตรวจสอบ

คะแนนรวม	40	เกณฑ์การให้คะแนน	41-50 ดีมาก 31-40 ดี 21-30 พอใช้ 11-20 ปรับปรุง 1-10 ต้องปรับปรุง
----------	----	------------------	---

จากภาพที่ 3 พบว่าการจัดการความรู้ของสถานศึกษา
ขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษา ขั้นพื้นฐาน
กระทรวงศึกษาธิการ ที่ผ่านการประเมินคุณภาพภายนอก

ในรอบที่สอง โดยมีผลการประเมินด้านการตรวจสอบการจัด
การความรู้ อยู่ในระดับดี และมีคะแนนรวม 40 คะแนน

แผนภาพที่ 4 มาตรวัดการจัดการความรู้ด้านการตรวจสอบและปรับปรุงแก้ไข

ผลด้านการตรวจสอบและปรับปรุงแก้ไข

คะแนนรวม	40	เกณฑ์การให้คะแนน	41-50 ดีมาก 31-40 ดี 21-30 พอใช้ 11-20 ปรับปรุง 1-10 ต้องปรับปรุง
----------	----	------------------	---

จากภาพที่ 4 พบว่าการจัดการความรู้ของสถานศึกษา
ขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน
กระทรวงศึกษาธิการ ที่ผ่านการประเมินคุณภาพภายนอก
ในรอบที่สอง โดยมีผลการประเมินด้านการตรวจสอบและ
ปรับปรุงแก้ไข การจัดการความรู้ อยู่ในระดับดี และมีคะแนน
รวม 40 คะแนน

อภิปรายผล

การวิจัยมาตรวัดการจัดการความรู้เป็นการวิจัยเชิง
คุณภาพ (qualitative research) และการวิจัยและพัฒนา (research

development) โดยมีวัตถุประสงค์ 1) เพื่อทราบองค์ประกอบ
การจัดการความรู้ของสถานศึกษา 2) เพื่อเสนอมาตรวัดการ
จัดการความรู้ ซึ่งมีกลุ่มประชากรเป็นสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน
สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน กระทรวง
ศึกษาธิการ ที่ผ่านการประเมินคุณภาพภายนอกรอบที่สอง
และมีผลการประเมิน ดีมาก ทุกมาตรฐาน กลุ่มตัวอย่างมาจากการ
สุ่มโดยอาศัยการสุ่ม (Sample Size) ซึ่งใช้ตารางสำเร็จรูป
ของทาโร ยามาเน่ (Yamane, Taro) ที่ระดับความเชื่อมั่น
ร้อยละ 95 จำนวน 98 โรง โดยมีผู้ตอบแบบสอบถามโรงละ 3 คน

ซึ่งเป็นผู้บริหาร 1 คน และครู 2 คน ผู้วิจัยส่งแบบสอบถามทั้งหมดจำนวน 294 ฉบับ ได้กลับคืนมา 246 ฉบับ ซึ่งคิดเป็นร้อยละ 83.67 การวิจัยมาตรวัดการจัดการความรู้แบ่งเป็น 5 ขั้นตอน ดังนี้

1. การเตรียมการวิจัยมาตรวัดการจัดการความรู้ โดยศึกษาเครื่องมือและตัวบ่งชี้การจัดการความรู้ แนวคิด ทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง และขอคำแนะนำจากอาจารย์ที่ปรึกษา

2. การวิเคราะห์แนวคิดองค์ประกอบการจัดการความรู้ ด้วยการวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) ได้องค์ประกอบหลัก 4 องค์ประกอบ คือ 1. การวางแผน 2. การปฏิบัติ 3. การตรวจสอบ 4. การตรวจสอบและปรับปรุงแก้ไข พร้อมทั้งองค์ประกอบย่อย 50 ข้อ โดยเทียบเคียงทฤษฎีการบริหารองค์การคุณภาพ (Deming Cycle)

3. วิเคราะห์องค์ประกอบหลัก และองค์ประกอบย่อยเพื่อ

3.1 เพื่อสร้างและพัฒนาแบบสอบถามการจัดการความรู้

3.2 เพื่อสร้างและพัฒนามาตรวัดการจัดการความรู้

4. การเก็บและรวบรวมข้อมูล

4.1 การส่งแบบสอบถาม และรวบรวมเพื่อการวิเคราะห์ข้อมูลจากแบบสอบถามด้วยโปรแกรมสำเร็จรูปหาค่ามัธยฐานเลขคณิต (Arithmetic Mean) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation) ร้อยละ (Percentage)

4.2 การวิเคราะห์ด้วยมาตรวัดการจัดการความรู้โดยนำค่าเฉลี่ย Arithmetic Mean จากการวิเคราะห์ด้วยโปรแกรมสำเร็จรูปมาใช้ในการวิเคราะห์ด้วยมาตรวัดการจัดการความรู้

5. การตรวจสอบความถูกต้องเพื่อจัดทำรูปแบบเสนออาจารย์ที่ปรึกษาและปรับปรุงแก้ไขต่อไปให้สมบูรณ์

มาตรวัดการจัดการความรู้

1. มาตรวัดการจัดการความรู้โดยการพัฒนาจากการประมวลผลการแปลงสัญญาณและความสามารถในการประมวลผลโดยมี Converter เป็นตัวควบคุม วิเคราะห์และประมวลผล ทำให้ได้ผลลัพธ์เชิงประจักษ์ ซึ่งมีลักษณะเป็นรูปหน้าปัทม์และมีเข็มชี้บอกคะแนน และค่าระดับของการจัดการความรู้ที่เป็นมาตรฐานสากล

ตารางที่ 3 ผลการวิเคราะห์

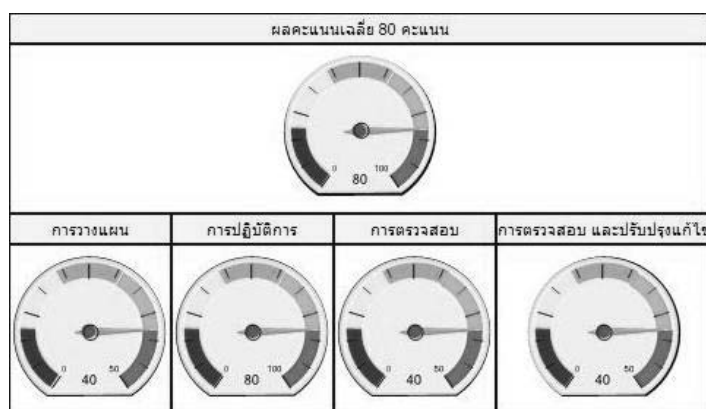
(n = 82)

รายการของมาตรวัดการจัดการความรู้	$\bar{x}$	SD.	ระดับการปฏิบัติ
1. การวางแผน	4.26	0.51	มาก
2. การปฏิบัติ	4.13	0.48	มาก
3. การตรวจสอบ	3.99	0.57	มาก
4. การตรวจสอบและปรับปรุงแก้ไข	3.99	0.59	มาก

การจัดการความรู้ของสถานศึกษา เมื่อพิจารณารายด้านพบว่า ด้านการวางแผนมีค่าเฉลี่ย (Arithmetic Mean = 4.26, SD = 0.51) ด้านการปฏิบัติมีค่าเฉลี่ย (Arithmetic Mean = 4.13, SD = 0.48) ด้านการตรวจสอบ มีค่าเฉลี่ย (Arithmetic Mean = 3.99, SD = 0.57) และด้านการตรวจสอบและ

ปรับปรุงแก้ไข มีค่าเฉลี่ย (Arithmetic Mean = 3.99, SD = 0.59) ตามลำดับ

เมื่อนำค่าเฉลี่ย (Arithmetic Mean) จากแบบสอบถามการจัดการความรู้มาวัดด้วยมาตรวัดการจัดการความรู้ มีผลลัพธ์เชิงประจักษ์รูปหน้าปัทม์มีเข็มชี้บอก ดังนี้

แผนภาพที่ 5

ด้านการวางแผนเมื่อวัดด้วยมาตรวัดการจัดการความรู้ มีผลลัพธ์เชิงประจักษ์รูปหน้าปัทม์มีเข็มชี้บอกคะแนนรวม 40 คะแนน อยู่ในระดับดี

ด้านการปฏิบัติเมื่อวัดด้วยมาตรวัดการจัดการความรู้ มีผลลัพธ์เชิงประจักษ์รูปหน้าปัทม์มีเข็มชี้บอกคะแนนรวม 80 คะแนน อยู่ในระดับดี

ด้านการตรวจสอบเมื่อวัดด้วยมาตรวัดการจัดการความรู้ มีผลลัพธ์เชิงประจักษ์รูปหน้าปัทม์มีเข็มชี้บอกคะแนนรวม 40 คะแนน อยู่ในระดับดี

ด้านการตรวจสอบและปรับปรุงแก้ไข เมื่อวัดด้วยมาตรวัดการจัดการความรู้ มีผลลัพธ์เชิงประจักษ์รูปหน้าปัทม์มีเข็มชี้บอกคะแนนรวม 40 คะแนน อยู่ในระดับดี และผลในภาพรวมมีคะแนนรวม 80 คะแนน

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะทั่วไป

จากการวิจัยมาตรวัดการจัดการความรู้ (The Meter of Knowledge Management) ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะในการนำไปปรับใช้ ดังนี้

1. การจัดการความรู้ที่สถานศึกษาสามารถปรับใช้ให้เหมาะสมกับการบริหารองค์กรคุณภาพในทฤษฎีอื่น นอกจาก Deming Cycle ซึ่งอาจจะทำให้มีองค์ประกอบที่เหมาะสมกับขนาดขององค์กร ปริมาณและขอบเขตของงาน ในบริบทที่เป็นจริง ณ กาลเวลานั้น ซึ่งจะส่งผลให้มีคุณภาพที่โดดเด่นและเป็นต้นแบบที่ดีในอนาคต

2. เพื่อนำมาตรวัดการจัดการความรู้ซึ่งเป็นนวัตกรรมการบริหาร (administrative innovation) ที่ผู้บริหารสถานศึกษาสามารถนำไปปรับใช้เป็นเครื่องมือในการพัฒนาสถานศึกษา เพื่อติดตาม วัดและประเมินผล ตลอดจนการนำผลลัพธ์ที่ได้

เสนอเป็นเชิงประจักษ์ ขจัดปัญหาการประเมินเฉพาะหน้า และการวิเคราะห์ที่ผิดพลาด อีกทั้งการโต้แย้งเกี่ยวกับผลลัพธ์ ที่อาจเกิดขึ้นจากการติดตาม วัดและประเมินผล เพราะมาตรวัดการจัดการความรู้ (The Meter of Knowledge Management) สามารถแสดงผลลัพธ์เป็นหน้าปัทม์ที่มีเข็มชี้บอกระดับของการจัดการความรู้บนจอคอมพิวเตอร์ ซึ่งชี้บอกคะแนน บอกระดับของการปฏิบัติงานตามแผนปฏิบัติการ ทำให้สามารถวัดผลได้รวดเร็ว ถูกต้องและมีความสอดคล้องกับวิสัยทัศน์ และแผนปฏิบัติงานของสถานศึกษา สามารถตรวจสอบได้ ซึ่งชี้ให้เห็นถึงการบริหารจัดการ การติดตามและการวัดผล ประเมินผลที่เป็นระบบ ก่อให้เกิดประสิทธิภาพเป็นประโยชน์ ต่อการปฏิบัติงานที่จะพัฒนาไปสู่ออนาคต ตลอดจนสร้างความ เชื่อถือ ความมั่นใจในคุณภาพ ประสิทธิภาพ อีกทั้งยังสร้าง คุณค่าแก่ผู้รับบริการและผู้เกี่ยวข้อง สามารถนำผลลัพธ์ที่ได้ จากการติดตาม การวัดและประเมินผลด้วยมาตรวัดการจัดการ ความรู้ไปจัดทำรายงานประจำปี จัดทำสารสนเทศที่มีความ โดดเด่นเป็นสากล และใช้ในการประเมินคุณภาพภายในเพื่อ รองรับการประเมินคุณภาพภายนอกให้เป็นที่ยอมรับและ สะท้อนถึงคุณภาพ ประสิทธิภาพ และก้าวสู่ความเป็นสากล

ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

การติดตาม การตรวจสอบและการวัดผลจำเป็นที่ จะต้องได้รับการพัฒนาให้เท่าทันกับการเปลี่ยนแปลง และ มีความเหมาะสมที่เป็นไปได้ และเพื่อให้มาตรวัดการจัดการ ความรู้ (The Meter of Knowledge Management) เป็น ประโยชน์ในการนำไปใช้เป็นนวัตกรรมการบริหารสถาน ศึกษาในการติดตาม ตรวจสอบและวัดผลการปฏิบัติงานด้าน อื่นๆ นั้น ผู้วิจัยเห็นควรให้นำผลการวิจัยมาตรวัดการจัดการ ความรู้ (The Meter of Knowledge Management) ไปพัฒนา และทำการวิจัยในครั้งต่อไป ดังนี้

ด้านองค์ประกอบและแบบสอบถาม

1. การวิเคราะห์องค์ประกอบอาจใช้การวิเคราะห์ในรูปแบบอื่นนอกจาก Content Analysis เพื่อให้ได้องค์ประกอบที่มีความละเอียดเพิ่มมากขึ้น

2. ข้อคำถามในองค์ประกอบแต่ละด้าน ควรพิจารณาการสร้างกระทงคำถามที่มาตรฐาน โดยทำการวิเคราะห์ความเป็นปรนัย (Objectivity) เพื่อให้ข้อคำถามชัดเจนและการแปลความที่ตรงกันของผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้อง

3. ข้อคำถามในองค์ประกอบแต่ละด้านควรมีจำนวนของข้อคำถามที่เท่ากัน

ด้านมาตรฐานการจัดการความรู้

1. ควรนำมาตรฐานการจัดการความรู้ไปปรับใช้ร่วมกับโปรแกรมอื่นๆ เพื่อวิเคราะห์ความแตกต่างซึ่งจะมีความหลากหลายของนวัตกรรมการบริหารที่ทันสมัย และโดดเด่นสอดคล้องกับการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นอย่างรวดเร็ว ซึ่งจะสนองตอบต่อวัตถุประสงค์ของงานอย่างมีประสิทธิภาพ

2. ควรพัฒนามาตรวัดให้สามารถส่งสัญญาณเตือนภัยหรือแสดงค่าวิกฤตเพื่อช่วยกระตุ้นให้เร่งปรับปรุงแก้ไขที่รวดเร็วยิ่งขึ้น

3. ควรพัฒนาให้มาตรฐานการจัดการความรู้สามารถวิเคราะห์หาค่าเฉลี่ย Arithmetic Mean ในตัวเองแบบเบ็ดเสร็จจากจำนวนของผู้ใช้มาตรวัด

เอกสารอ้างอิง

เกรียงศักดิ์ เจริญวงศ์ศักดิ์. **เรียนให้รู้ใช้ข้อมูลอย่างผู้ชนะ**.

กรุงเทพฯ : บริษัทซัคเซสเมเดีย จำกัด, 2551.

นพดล เจนอักษร. **แก่นวิจัยในชั้นเรียน**. กรุงเทพฯ : ห้างหุ้นส่วนจำกัด ภาพพิมพ์, 2544 .

พระธรรมปิฎก (ป.อ.ปยุตโต). **ทางสายอิสรภาพของการศึกษาไทย**. กรุงเทพฯ : บริษัทสหธรรมมิกจำกัด, 2541.

มาเรียม นิลพันธุ์. **วิธีวิจัยทางพฤติกรรมศาสตร์และสังคมศาสตร์**. นครปฐม : โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยศิลปากร นครปฐม, 2551.

สมหวัง พิริยานุวัฒน์. **วิธีวิทยาการประเมินศาสตร์แห่งคุณค่า**. กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2551.

สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, สำนักงานรัฐมนตรี. **แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่สิบ พ.ศ. 2550 – 2554**. กรุงเทพฯ : ห้างหุ้นส่วนจำกัดวี.เจ. พรินติ้ง, 2549 .

สำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา (องค์การมหาชน). **พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 3) พ.ศ. 2551**. กรุงเทพฯ : บริษัทพริกหวานกราฟฟิค จำกัด, 2553 .

สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา, กระทรวงศึกษาธิการ, **ข้อเสนอ การปฏิรูปการศึกษาในทศวรรษที่สอง, (พ.ศ. 2552 – 2551)** (กรุงเทพฯ : บริษัทพริกหวานกราฟฟิค จำกัด, 2552), 11-13.

สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา, กระทรวงศึกษาธิการ. **คู่มือการจัดการความรู้ในองค์กรการศึกษา**. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์ และทำปกเจริญผล, 2553.

สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา, กระทรวงศึกษาธิการ. **แนวทางการพัฒนากฎหมายเพื่อรองรับการเปิดเสรีทางการศึกษา**, กรุงเทพฯ : ห้างหุ้นส่วนจำกัด วี.ที.ซี. คอมมิวนิเคชั่น, 2553.

สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา, กระทรวงศึกษาธิการ, **แผนการศึกษาแห่งชาติ ฉบับปรับปรุง, (พ.ศ. 2552-2559)**. กรุงเทพฯ : บริษัทพริกหวานกราฟฟิค จำกัด 2553.

สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา, กระทรวงศึกษาธิการ, **สรุปผลการดำเนินงาน 9 ปี ของการปฏิรูปการศึกษา (พ.ศ. 2542-2551)**, (กรุงเทพฯ : ห้างหุ้นส่วนจำกัด วี.ที.ซี. คอมมิวนิเคชั่น, 2552), 3.

สำนักวิจัยและพัฒนาการศึกษา,สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา,กระทรวงศึกษาธิการ. **การวิจัยและพัฒนา นวัตกรรมการเพิ่มประสิทธิภาพขององค์กรทางการศึกษาด้วยการจัดการความรู้**.กรุงเทพฯ :โรงพิมพ์ และทำปกเจริญผล 2552 .

MICHAEL J. MARQUARDT. **BUILDING THE LEARNING ORGANIZATION**. COPYRIGHT 2005 BY DAVIES, PUBLISHING, A DIVISION OF CPP, INC., BAYSHORE ROAD, PALO ALTO, CALIFORNIA 94303 USA.

SENGE, P.M. **THE FIFTH DISCIPLINE: THE ART AND PRACTICE OF LEARNING ORGANIZATION**. LONDON: CENTURY BUSINESS, 1990.